

Başvuru Numarası : 2025/453
Toplantı Tarihi/Sayısı : 27.06.2025/62
Karar Numarası : 2025/420
Başvuran : D.T.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Marmara 6 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, koğuşların çok kalabalık olmasından dolayı çamaşırlarını belirlenen sürede bahçede kurutamadıkları, uyudukları yerlerde kurutmak zorunda kaldıkları, astım ve bronşit rahatsızlığı olduğu için kalıcı sağlık sorunları yaşayabileceği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

- a. Marmara 6 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kaldığı koğuş mevcudunun 55-60 kişi olduğunu,
- b. Yıkanan çamaşırların bahçede kurutulmasına sadece 09:00-17:00 saatleri arasında izin verildiğini,
- c. Bu süre yetersiz olduğundan çamaşırları uyudukları yerlerde kurutmak zorunda kaldıklarını,
- ç. Astım ve bronşit hastası olduğunu ve kalıcı sağlık problemleriyle karşılaşabileceğini iddia ederek, yaşam koşullarının daha sağlıklı hale getirilmesini talep etmiştir.

3. Muhatap Marmara 6 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü sunmuş olduğu yazılı cevabında özetle:

- a. Kurum kapasitesinin 1.704 hükümlü/tutuklu barındırılmasına müsait olduğunu, fakat ek ranzalarla kapasitenin artırıldığını,
- b. Standart koğuşlarda hükümlü/tutukluların yatması için 7 adet oda ve her odada 105x82 cm. ebatlarında pencere bulunduğunu,
- c. Hükümlü ve tutukluların her zaman pencereleri açarak odaları havalandırabildiklerini, bu hususta herhangi bir kısıtlama olmadığını,
- ç. Ayrıca her koğuşta 65 metrekaare havalandırma bahçesi bulunduğunu,
- d. İklim şartları gözetildiğinde, belirlenen saatler dışında bahçede çamaşır kurutma imkanı olmadığını,
- e. Bu sebeple gündüz vakitlerinde hükümlü ve tutukluların bahçeye çamaşır asmasına izin verildiğini,
- f. Koğuş kapılarının kapalı olduğu gece saatlerinde ise asılı çamaşırların kameraların görüş açısını

engellediği tespit edildiğinden, güvenlik zafiyeti oluşmaması için bu saatlerde bahçeye çamaşır asılmasına müsaade edilmediğini beyan etmiştir.

4. Başvuran, muhatap Kurumun yazılı görüşüne karşı cevap sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesine göre: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön inceleme yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre: "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur (...).*"

8. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesine göre: "*(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesine göre: "*Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.*"

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "*İşkence yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesine göre: "*Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz.*"

13. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağını; kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya

veya muameleye tabi tutulamayacağını düzenlemektedir. Anayasa'nın 17'nci maddesi, ceza infaz kurumunda tutulan bir mahpusun içinde bulunduğu şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını da koruma altına almaktadır. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Diğer taraftan Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmemekte ve işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike hâlinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (Anayasa Mahkemesi [AYM], Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19.11.2014, para. 39).

14. Bir muamelenin Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Her olayda asgari eşiğin aşıp aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. (AYM, Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18.9.2013, para. 23). 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un *"İnfazda temel ilke"* başlıklı 2'nci maddesinin ikinci fıkrasında *"Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz."* ve *"Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler"* başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde *"Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir."* şeklindeki düzenlemeler ile açıkça kötü muamele yasağı vurgulanmıştır. Dolayısıyla bahse konu düzenlemeler ile verilen bir mahkûmiyet veya tutuklama kararının infazında mahkûmlar için sağlanacak şartların insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olması öngörülmekte ve idareye bu şartların sağlanması sorumluluğu tevdi edilmektedir.

15. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı hakkında Yönetmelik'in *"Hükümlülerin temizliği"* başlıklı 94'üncü maddesi şu şekildedir:

"(1) Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına yönelik tedbirler kurum idaresince alınır.

(2) Hükümlülerin barındırıldıkları odalarda gerekli sağlık ve hijyen kurallarına uymaları özendirilir.

(3) Hükümlülerin, kurum olanakları ölçüsünde kısa aralıklarla yıkanmaları sağlanır.

(4) Hükümlülerin, toplum içinde alışılmışın dışında saç, bıyık ve sakal uzatmalarına izin verilmez.

(5) Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına ilişkin esas ve usuller kurum iç yönergesinde düzenlenir."

16. Başvuran, Kurum tarafından yıkanarak kendilerine teslim edilen çamaşırların bahçede kurutma zamanının 09:00-17:00 saatleri arasıyla sınırlandırıldığını, bu süre yetersiz olduğu için çamaşırları uyudukları bölümlerde kurutmak zorunda kaldıklarını, astım ve bronşit hastalığı olduğundan kalıcı sağlık sorunları yaşayabileceğini iddia etmektedir.

17. Muhatap Kurum, mevsim şartları gözetildiğinde belirlenen saatler dışında açık havada çamaşır kurutma imkanı olmadığını, bahçede asılı olan çamaşırların gece saatlerinde kameraların görüş açısını engellemesi sebebiyle güvenlik zafiyeti oluşturabileceğini, bu nedenle belli saatler dışında bahçeye çamaşır asılmasına müsaade edilmediğini, ayrıca hükümlü ve tutukluların kaldığı odalarda havalandırma pencereleri bulunduğunu, bu pencerelerin her zaman açılabilceğini, herhangi bir kısıtlama ve havalandırma sorunu olmadığını belirtmiştir.

18. Başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun izahatları ve yukarıda yer verilen içtihatlar birlikte

incelendiğinde, gece saatlerinde havalandırma boşluğunda asılı olan çamaşırların kameraların görüş açısını engellediğinden güvenlik zafiyeti oluşabileceği, mahpusların kaldığı bölümlerin her zaman havalandırılabilirdiği, bu bölümlerde çamaşır kurutulmasının özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sebebiyet vermediği, cezaevi şartlarında katlanması gereken durumlardan olduğu anlaşılmalı, muhatap Kurumun uygulamasının hak ihlali veya kötü muamele kapsamında değerlendirilemeyeceği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

27/6/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye